



Een gesprek tussen medewerkers in zorgcentrum De Gelderhorst. FOTO ADRIAAN BACKER

Een stuntelig gesprekje met een doof persoon is altijd nog beter dan ‘laat maar zitten’

Inclusiviteit | Communiceren met doven en slechthorenden als je zelf ‘gewoon’ hoort? Dat kan op verschillende manieren en heeft groot effect. ‘Als we onze zoon op voetbal met mensen zien praten, doet dat ons heel goed.’

**Frank Straver
en Ingrid Weel**
[redactie binnenland](#)

‘Heel Hengevelde gebaart’. Dat is althans de grote wens van Jeffrey Bloemen en Anouk Doeschot uit het Twentse dorp. Hun zoontje Gijs is doof en de ouders willen dorpsgenoten stimuleren om wat Nederlandse Gebarentaal (NGT) te leren, zodat het jongetje zich betrokken en begrepen voelt.

De ouders maakten een reeks online NGT-video's met basisbegrippen. Om hallo te zeggen, dankjewel of sorry. Veel mensen in het dorp doen hun best. “Als hij naar voetbal gaat en we zien hoe mensen met hem praten, dan doet ons dat heel goed. Hij hoort er gewoon bij”, zeiden de ouders tegen *Tubantia*.

Wat in het hechte dorpje lijkt te lukken, wil landelijk gezien nog niet erg vlotten. Veel van de 30.000 NGT-gebruikers, van wie 13.000 doof geboren, gedijen goed in eigen, geluidloze kring, maar de verbinding met de horende medemens laat vaak te wensen over.

De dovenwereld is een warme subcultuur, bleek uit de artikelen-

reeks die *Trouw* de afgelopen weken maakte over De Gelderhorst, een wereldwijd uniek zorgcentrum voor oudere doven in Ede. Gevraagd naar ervaringen in de horende wereld kwamen, bij oudere bewoners maar ook bij jong personeel, snel de voorbeelden van onbegrip en uitsluiting: vormen van discriminatie die deels uit onhandigheid lijken te ontstaan.

Tips uit De Gelderhorst: leef je in en probeer iets. Alles is beter dan ‘laat maar zitten’ wuiven en een doof persoon de rug toekeren. In het boek ‘Hier zijn wij’ gaan de dove schrijvers Bea Bouwmeester en Linde Terpstra ook in op manieren waarop horende mensen respectvol kunnen omgaan met doven. “Denk niet ‘laat hem maar liplezen’”, stellen zij. Met lef, goede wil en creativiteit is er vaak best communicatie mogelijk, nog zonder dat iemand een cursus NGT heeft gedaan.

Pen en papier

Het gesprek openen? Tik iemand aftastend op de schouder of wuif vriendelijk. Een *no-go*: iemand lomp aantikken. Door uit te beelden wat je zegt, snapt iemand vaak de boodschap beter. Pen en papier gebruiken

kan ook, of typ een tekstbericht op de mobiele telefoon. Doven moeten op hun beurt ook openstaan voor de pogingen, die vaak goedbedoeld maar niet vlekkeloos zullen zijn. ‘Communicatie komt van twee kanten’, benadrukt het boek. Maar moeizaam, klungelig en oppervlakkig blijft het snel.

De zaak serieus aanpakken kan door een cursus NGT te volgen. Een

Tik iemand aftastend op de schouder of wuif vriendelijk. Een *no-go*: iemand lomp aantikken.

enkele *Trouw*-lezer heeft daar wel oren naar, blijkt uit de reacties naar aanleiding van de verhalen over de Gelderhorst. Wie NGT beheerst kan een brug slaan en ook diepgaande en emotionele gesprekken voeren. Soms zijn professionele NGT-tolken nodig, om uitwisseling tussen doven en horenden te faciliteren. Culturele

instellingen en overheden werken daar soms al aan.

Zo hebben politieke partijen in de provincie Noord-Holland een plan opgezet om de vergaderingen standaard te laten vertalen door een NGT-tolk. Volgens Bouwmeester en Terpstra kunnen meer organisaties en instellingen, van de culturele sector en onderwijs tot en met overheid en horeca, zo aan inclusiviteit bijdragen, voor de relatief kleine groep van 30.000 Nederlanders voor wie NGT hun taal is.

Veel groter wordt die groep, als ook slechthorenden worden meegerekend, zoals ouderen die gehoor verliezen. Dat zijn om en nabij een miljoen mensen. Ook voor hen zijn handreikingen mogelijk. Daarover maakte illustrator en auteur Geeske van Voorthuysen, die slechthorend werd geboren en opgroeide in een goed horende omgeving, het boek *Als oren niet horen*. Haar top 10 aan praktische tips: geef het even aan als je een gesprek begint, houd niks voor je mond of ogen (alle expressie doet ertoe), praat niet tegen onze rug, praat rustig en duidelijk, articuleer goed, ondersteun eventueel je spraak met gebarentaal, zorg zo mo-

gelijk voor een rustige omgeving, praat om de beurt, geduld is fijn. En tenslotte, zoals in de dovengemeenschap van De Gelderhorst ook klonk: Zeg liever niet ‘laat maar’ of ‘dat is niet belangrijk’.

Levensmotto

Technologie schept ook nieuwe mogelijkheden. Online vergaderingen kunnen met de juiste instellingen van ondertiteling worden voorzien, zoals met het systeem *Speaksee*. Bedrijven kunnen werkplekken zo aanpassen dat slechthorenden optimaal kunnen deelnemen. Uit het boek van Van Voorthuysen blijkt dat het vaak zoeken is, en soms ronduit behelpen. Steekt een ober snel en onnavolgbaar een riedeltje van de kaart af, dan vraagt ze of de bediende het gerecht wil aanwijzen of opschrijven. Maar soms gokt ze op hoop van zegen ‘doe die laatste maar’.

Dat gaat vaker zo, laat ze in kwetsbare en humoristische illustraties met teksten zien. Zolang goed horen de algemene norm is en inclusiviteit nog een doel op papier, lijken veel slechthorenden nog veroordeeld tot het levensmotto ‘*choose your battles*’.